

Nr 93.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beredande av avlöningsfyllnad åt vissa underofficerare av 3:e graden vid flottan och kustartilleriet; given Stockholms slott den 14 februari 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att på tilläggsstat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag av 60,000 kronor, att enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, användas till beredande av avlöningsfyllnad för år 1919 åt sådana underofficerare av 3:e graden vid flottan och kustartilleriet, som med ingången av år 1919 vunnit befordran från beställning i 1:a lönegraden för manskap och vilka genom denna befordran komma att under nämnda år lida minskning i sina löneförmåner, med iakttagande att dylik avlöningsfyllnad icke må till någon beställningshavare utgå med högre belopp än 225 kronor.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
14 februari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anförde härefter följande.

*Inrättande av
en 3:e under-
officersgrad
vid flottan
och kust-
artilleriet.*

Vid 1918 års lagtima riksdag beslöts inrättande från och med år 1919 av en ny underofficersgrad vid flottan, resp. kustartilleriet, underofficerare av 3:e graden. Till denna grad avsågs att överföra 675 underofficerskorpraler vid flottan och 183 underofficerskorpraler vid kustartilleriet.

*Framställ-
ning om avlö-
ningsfyllnad
m. m. för
under-
officerare av
3:e graden.*

Då jag den 9 januari 1919 underställde Kungl. Maj:ts prövning de särskilda medelsbehov, som under femte huvudtiteln borde tillgodoses genom anslag å tilläggsstat för år 1919, anmälde jag *), hurusom i en

*) Femte huvudtiteln, 1919 års tilläggsstat, sid. 32 och 33.

till sjöförvarsdepartementet den 15 augusti 1918 ingiven promemoria åtskilliga underofficerskorpraler vid flottan och kustartilleriet — under framhållande, att de genom överflyttning till underofficerare av 3:e graden skulle komma i åtnjutande av betydligt mindre avlöningsförmåner än om de fortfarande kvarstode såsom underofficerskorpraler — anhållit, bland annat, att underofficerare av 3:e graden under den tid, den provisoriska löneregleringen komme att gälla, måtte tillerkännas viss ökning i fastställd avlöningsstat i och för utjämning av nämnda skillnad i avlöningsförmåner. Denna skillnad vore beroende på de stegrade värden, som för närvarande utginge såsom ersättning för vissa naturaförmåner (portion och beklädnad).

Jag anmälde tillika, att utlåtanden häröver avgivits av chefen för marinstaben efter samråd med chefen för kustartilleriet och av marinförvaltningen samt att de sakkunniga rörande lönereglering för arméns och marinens personal därefter anbefallts att avgiva utlåtande i ärendet. Enär sådant utlåtande vid ovannämnda tidpunkt ännu icke inkommit till Kungl. Maj:t, kunde jag då ej underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Emellertid syntes det mig, att medel för ändamålet borde tagas i beräkning vid framställningen till riksdagen i fråga om anslagsbehoven å tilläggsstat för år 1919, även om det icke då kunde avgöras, huruvida proposition i ämnet komme att föreläggas 1919 års riksdag.

I enlighet med min av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen föreslog också Kungl. Maj:t riksdagen att i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag till tillfällig löneförbättring åt underofficerare av 3:e graden vid flottan och kustartilleriet, Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, för berörda ändamål å tilläggsstat för år 1919 beräkna ett förslagsanslag av 60,000 kronor.

Sedan berörda sakkunniga numera avgivit det infortrade utlåtandet, anhåller jag att ånyo få anmäla ärendet hos Kungl. Maj:t.

I ovannämnda promemoria ifrågasätts följande åtgärder till avhjälpande av den angivna ojämnheten i avlöningsförmåner, nämligen:

a) att underofficerare av 3:e graden måtte tillerkännas en ökning i fastställd avlöningsstat av 225 kronor för år;

b) att vid sjötjänstgöring underofficerare av 3:e graden måtte erhålla sjötillägg med samma belopp, som enligt nu gällande bestämmelser utginge till underofficerskorpraler;

c) att vid sjötjänstgöring, eller, vad kustartilleriet beträffade, vid förläggning å försvarsanstalt, till underofficerare av 3:e graden måtte utgå skepps-(natura-)portion och mässpenningar i likhet med för övriga underofficerare; samt

d) att vid befordran till underofficerare av 3:e graden måtte utanordnas årets beklädnadsersättning, 200 kronor, eller, vad kustartilleriet beträffade, motsvarande belopp av den fastställda lönen, förskottsvis med hela summan och med skyldighet för den, som under året avginge ur tjänst, att återbetala den del av uppburet förskott, som beräknades ej vara intjänt.

Sedermera hava underofficerskorpralerna den 12 september 1918 avgivit ännu en promemoria, varuti de framställt följande alternativa förslag till åtgärder i syfte att förebygga att de genom överflyttning till underofficerare av 3:e graden skulle komma att få mindre avlöningsförmåner än om de fortfarande kvarstode såsom underofficerskorpraler.

Alt. I. I bestämmelserna för krigstidstillägg under de år den provisoriska löneregleringen kommer att gälla, intages en bestämmelse av ungefär följande innehåll:

»Därest de sammanlagda avlöningsförmånerna per månad för underofficer av 3:e graden vid marinen skulle understiga de förmåner han hade åtnjutit, om han kvarstått såsom underofficerskorpral, skall det månatligen utfallande krigstidstillägget höjas med så stort belopp per månad att ovannämnda avlöningsförmåner bliva lika».

Alt. II. Av riksdagen begäres ett särskilt anslag, vars storlek bestämmes med ledning av skillnaden mellan underofficerskorpralers och underofficiers av 3:e graden avlöningsförmåner under januari månad resp. år.

Alt. III. Från naturaunderhålls- och beklädnadsanslagen överföras till anslagen för underofficerskårerna de belopp, som insparas genom underofficerskorpralernas överföring till underofficerskåren, för att utbetalas till underofficer av 3:e graden såsom skillnad mellan den avlöning, han åtnjuter som sådan och de löneförmåner han åtnjutit, om han kvarstått såsom underofficerskorpral.

*Chefens för
marinstaben
utlåtande den
19 november
1918.*

Chefen för marinstaben har, efter att hava inhämtat yttranden från vederbörande myndigheter vid flottans båda stationer samt efter att hava samrått med chefen för kustartilleriet, den 19 november 1918 avgivit infortrat utlåtande i ärendet.

Beträffande åtgärder för utjämnandet av skillnad mellan underofficiers av 3:e graden och underofficerskorpralers avlöningsförmåner har chefen för marinstaben därvid anfört följande.

Den för underofficerare av 3:e graden av Kungl. Maj:t föreslagna och av riksdagen godkända årslönen uppginge till 1,744 kronor 30 öre,

under det att avlöningsförmånerna per år för underofficerskorpraler enligt propositionen nr 356 till 1918 års riksdag angåves normalt till 1,430 kronor 25 öre. Angående förstnämnda belopp uttalade chefen för sjöförsvarsdepartementet till statsrådsprotokollet, bilagt nämnda proposition, att han ansåge de till underofficerare av 3:e graden föreslagna löneförmånerna tämligen lågt satta.

Inrättandet av den nya underofficersgraden vid marinen avsåge att förbättra underofficerskorpralernas ställning i allmänhet och särskilt att giva dem en tryggare och säkrare position i ekonomiskt avseende. Genom nu rådande abnormt höga pris å livsmedel och beklädnadsvaror m. m. med därav följande höga ersättningsbelopp för dessa naturaförmåner, syntes det emellertid, genom vad underofficerskorpralerna i av dem avgivna promemorior påvisat, som om underofficerare av 3:e graden skulle komma i ett i ekonomiskt hänseende ogynnsammare läge än de i underofficerskorpralsgraden kvarstående. Ett dylikt förhållande vore givetvis icke förenligt med den tankegång, som legat till grund för upprättandet av den nya underofficersgraden. Det syntes därför chefen för marinstaben icke allenast i hög grad önskvärt, utan rent av nödvändigt att sådana åtgärder vidtoges, att de ekonomiska förmåner, som tillkomme underofficerare av 3:e graden, icke måtte bli mindre än de till underofficerskorpralerna utgående avlönings- och naturaförmånerna. Av de förfaringssätt för vinnande av detta mål, som av underofficerskorpralerna i promemorian av den 12 september 1918 föreslagits, torde alternativet II vara mest praktiskt och värt beaktande. Visserligen skulle härigenom variationerna i de till underofficerskorpralerna utgående ersättningsbeloppens storlek icke kunna följas under årets lopp i den mån ändringar i portions- och beklädnadspris förekomme, men torde de därmed förknippade olägenheterna icke vara allt för stora och under alla omständigheter mindre än de med de övriga förslagen förenade. Alternativ I vore i sak av samma innebörd som alternativ II, men syntes icke lämpligt, enär krigstidstillägget, som väl även under år 1919 komme att utgå med viss procent av avlöningsförmånernas storlek, härigenom skulle för en viss kategori statstjänare utgå enligt andra grunder än för övriga. Vad alternativ III beträffade, torde detsamma icke böra genomföras, enär såväl beklädnadsanslag som naturaunderhållsanslag komme att minskas med anledning av att större delen av underofficerskorpralerna komme att överflyttas till underofficersskåren.

Med hänsyn till det sålunda anförda funne chefen för marinstaben det vara av behovet påkallat, att av 1919 års riksdag äskades ett extra anslag å tilläggsstat för samma år, i syfte att utjämna avlöningsförmånerna

för underofficerare av 3:e graden på sådant sätt, att dessa underofficerare icke erhöles mindre ekonomiska förmåner än de skulle hava erhållit, om de kvarstätt som underofficerskorpraler. Storleken av detta anslag borde göras till föremål för särskild utredning och kunde beräknas med stöd av skillnaden mellan underofficerskorpralernas och underofficerarnas av 3:e graden avlönings- m. fl. förmåner under januari månad 1919.

Enär ifrågavarande skillnad förnämligast torde vara förorsakad av det höga värde, varmed portionsersättningen till underofficerskorpraler utginge i förhållande till det belopp, utgörande 62 öre, med vilket ersättning för portion in natura enligt gällande bestämmelser skulle utgå till underofficerare, syntes det marinstabschefen att såsom norm vid beräkandet av tilläggsbeloppets storlek lämpligen borde bestämmas, att för varje dag, som portionsersättning enligt reglemente för marinen utginge, ägde underofficer av 3:e graden att uppbära ett belopp per dag motsvarande skillnaden mellan gällande portionsersättning och den underofficer enligt ovan tillkommande ersättningen av 62 öre per dag. Då samma bestämmelser beträffande kosthållet under tjänstgöring ombord, som gällde för underofficerskorpraler, torde komma att gälla för underofficerare av 3:e graden, syntes ovannämnda skillnad endast böra utgå under tjänstgöring i land.

Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna, att nu omfördäld beräkningsgrund icke borde vinna tillämpning med hänsyn till de konsekvenser densamma måhända skulle komma att medföra beträffande övrig personal, som ägde åtnjuta portionsersättning, torde i stället ifrågavarande tilläggsbelopp, som borde tillerkännas underofficer av 3:e graden, böra beräknas till 225 kronor för år i enlighet med vad underofficerskorpralerna föreslagit i sin promemoria av den 15 augusti 1918.

Vidkommande framställningen i vad den gäller sjötillägg har chefen för marinstaben anført, att det synts honom vara förenat med rättvisa att underofficerarna av 3:e graden under sjötjänstgöring komme i åtnjutande av minst samma kontanta förmåner ombord, som underofficerskorpralerna, och att han därför tillstyrkte bifall till underofficerskorpralernas förslag. I enlighet härmed hade de för underofficerskorpraler fastställda belopp å sjötillägg upptagits bland de förslag till ändringar i reglemente för marinen, som bifogats en av chefen för marinstaben samma dag som förevarande utlåtande avgiven utredning med anledning av överflyttande av underofficerskorpraler till en ny lägre underofficersgrad m. m.

I anledning av framställningen att underofficerare av 3:e graden måtte i förekommande fall erhålla skepps-(natura-)portion och mässpenningar i likhet med övriga underofficerare, har chefen för marinstaben uttalat, att vad som i reglemente för marinen eller i övrigt vore föreskrivet beträffande mässpenningar och servisbidrag för underofficerskorpraler även tillsvidare borde gälla för underofficerare av 3:e graden. I överensstämmelse härmed hade även nyssnämnda reglementsändringsförslag i berörda hänseende utarbetats.

Beträffande underofficiärens av 3:e graden beklädnadsfråga har chefen för marinstaben dels erinrat om Kungl. Maj:ts genom nådigt brev den 11 oktober 1918 meddelade beslut ifråga om utlämning av beklädnadspersedlar till marinens personal, dels ock meddelat, att i oförmälda förslag till ändringar i reglemente för marinen upptagits bestämmelse att underofficer av 3:e graden skulle äga att tillsvidare till år 1921 i stället för underofficersuniform använda för underofficerskorpral fastställda uniformspersedlar, ävensom att i samma förslag förutsatts, att bland uniformspersedlarna för underofficerare av 3:e graden ej skulle ingå rock och kappa. Genom dessa åtgärder torde enligt chefens för marinstaben mening underofficiärens av 3:e graden intressen i beklädnadsfrågan med hänsyn till nu rådande dyrtid, i den mån så kunde ske, bliva tillvaratagna.

Underofficerskorpralernas förslag att erhålla förskott å lönen vid befordran i och för uniformsanskaffning syntes visserligen behjärtansvärt, men borde på grund av de konsekvenser ett dylikt medgivande skulle medföra, icke föranleda någon åtgärd.

Marinförvaltningen har därefter den 13 december 1918 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført följande.

Sökandena hade ifrågasatt, bland annat, att under den tid, som den provisoriska löneregleringen kunde komma att tillämpas, underofficer av 3:e graden måtte, för att undgå minskning i sina avlöningsförmåner, tillerkännas en årlig avlöningsförbättring av 225 kronor. Såsom motive-ring härtill hade sökandena beräknat underofficerskorprals årliga avlöningsförmåner till omkring 2,550 kronor och underofficers av 3:e graden till omkring 2,325 kronor. I det förra beloppet hade inräknats landportionsersättning med 2 kronor 17 öre och i det senare sådan ersättning med 62 öre för dag. Härvid hade emellertid blivit förbisett, att vid sjökommendering denna portionsersättning upphörde. Därest rättelse

*Marinförvalt-
ningens
utlåtande den
13 december
1918.*

därutinnan vidtoges, torde underofficerskorprals nuvarande avlöningsförmåner icke överstiga dem underofficer av 3:e graden tillerkänts.

Visserligen vore underofficerskorprals portionsersättning växlande i förhållande till livsmedelsprisen, men då detta förhållande måste hava varit känt för statsmakterna, då avlöningen åt underofficer av 3:e graden fastställdes, torde det icke vara möjligt att föreslå riksdagen en höjning i nämnda avlöning på grund av en ökning i manskapsportionens värde, som sannolikt tillfälligtvis inträtt. Marinförvaltningen funne sig alltså böra avstyrka framställningen i denna del.

I övrigt instämde marinförvaltningen med vad chefen för marininstaben i ärendet anförde.

*Arméns och
marinens av-
lönings-
sakkunnigas
utlåtande den
13 januari
1919.*

I utlåtande den 13 januari 1919 hava 1917 års sakkunniga för löneroglering vid armén och marinen till en början erinrat, hurusom de sakkunniga i särskilda utlåtanden den 6 och den 10 april 1918, för vilkas innehåll närmare redogjorts i samband med den till 1918 års lagtima riksdag avlåtna propositionen nr 362 angående tillfällig löneförbättring åt viss personal vid marinen (sid. 84 o. ff.), yttrat sig i fråga om det då föreliggande förslaget om överflyttande av underofficerskorpralsbeställningar vid marinen till en ny lägre underofficersgrad.

De sakkunniga hade därvid anförde, bland annat, att underofficerare av 2:a graden (ej maskinister) vid flottan och underofficerskorpraler (manskap i 1:a lönegraden) enligt då gällande bestämmelser ägde vid placering å annan ort än Stockholm och Göteborg tillgodonjuta följande löneförmåner:

	Underofficer av 2:a graden.	Underofficers- korpral (manskap i 1:a lönegraden).
	Kronor.	Kronor.
Lön	900: —	540: —
Dagavlöning	547: 50	292: —
Beklädnadsersättning (beklädnadspenningar)	200: —	108: —
Portionsersättning (värdet av portion)	226: 30	255: 50
Ersättning för ved och ljus	100: —	—
Inkvarteringsbidrag	180: —	180: —
Uppmuntringspenningar	—	54: 75
	Summa 2,153: 80	1,430: 25

Härtill komme för underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden) efter viss tids tjänstgöring två lönetillägg å tillhoppa 120 kronor.

För underofficer av 3:e graden vid flottan, placerad å annan ort än Stockholm och Göteborg, hade de sakkunniga föreslagit följande löneförmåner att uppföras å stat från och med år 1919:

	Kronor.
Lön	600: —
Dagavlöning (å 1 krona 20 öre)	438: —
Beklädnadsersättning	200: —
Portionsersättning	226: 30
Ersättning för ved och ljus	100: —
Inkvarteringsbidrag	180: —
	<hr/> Summa 1,744: 30

Vid placering i Stockholm eller Göteborg borde inkvarteringsbidraget till underofficer av 3:e graden utgå med 240 kronor, på sätt nu vore fallet beträffande såväl underofficer av 2:a graden som underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden).

Vad anginge underofficer av 3:e graden vid kustartilleriet, hade de sakkunniga alternativt ifrågasatt, att löneförmåner å stat måtte bestämmas på sätt angäves av följande sammanställning:

	Kronor.
Lön	800: —
Dagavlöning (å 1 krona 82 öre)	664: 30
Ersättning för ved och ljus	100: —
Inkvarteringsbidrag	180: —
	<hr/> Summa 1,744: 30

Vid placering i Stockholm eller Göteborg borde även i detta fall inkvarteringsbidraget utgå med 240 kronor.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle vid en definitiv lönereglering, byggd på prisläget före krigsutbrottet, underofficer av 2:a graden komma i åtnjutande av följande avlöning, med förhöjning efter treårsperioder:

Lön	kronor	1,500: —	1,700: —	1,900: —	2,100: —	2,300: —
Dagavlöning	»	730: —	730: —	730: —	730: —	730: —
	Summa kronor	2,230: —	2,430: —	2,630: —	2,830: —	3,030: —

Underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden) skulle med inräknande av tillfällig löneförbättring erhålla följande avlöning, likaledes med förhöjning efter treårsperioder:

Beräknad nuvarande av-

lönning	kronor	1,430: 25	1,430: 25	1,430: 25	1,430: 25
Löneförbättring	»	125: —	325: —	525: —	725: —
Summa kronor		1,555: 25	1,755: 25	1,955: 25	2,155: 25

I den mån de verkliga värdena av beklädnadsförmån och naturaportion för underofficerskorpralerna (manskapet i 1:a lönegraden) överstege de värden av resp. 108 kronor och 255 kronor 50 öre, som legat till grund för de sakkunnigas beräkningar, komme emellertid, efter vad de sakkunniga framhöllo, denna personals sammanlagda löneförmåner att i verkligheten överstiga nu angivna belopp.

De sakkunniga hade ansett sig kunna förorda, att vid en definitiv lönereglering avlöningen till underofficerare av 3:e graden måtte bestämmas till följande belopp, med förhöjning efter treårsperioder:

Lön	kronor	1,300: —	1,500: —	1,700: —	1,900: —
Dagavlönning (å 1 krona 25 öre)	»	456: 25	456: 25	456: 25	456: 25
Summa kronor		1,756: 25	1,956: 25	2,156: 25	2,356: 25

Om från dessa slutsiffror droges summan av de löneförmåner, som enligt de sakkunnigas förslag skulle å stat uppföras för underofficer av 3:e graden, komme skillnaden att utgöra resp. 11 kronor 95 öre, 211 kronor 95 öre, 411 kronor 95 öre och 611 kronor 95 öre. Med tillämpning av de allmänna regler, som de sakkunniga i sitt betänkande den 5 mars 1918 angivit för beräkning av den tillfälliga löneförbättringen, skulle sådan löneförbättring icke tillfalla underofficer av 3:e graden, som icke uppnått 3 tjänsteår; för övriga grupper skulle den tillfälliga löneförbättringen komma att utgöra resp. 200, 400 och 600 kronor.

I fråga om rätt för underofficerare att för erhållande av förhöjning i den tillfälliga löneförbättringen tillgodoräkna sig tjänstgöring i lägre beställning borde iakttagas, att underofficer av 2:a graden, som under sin föregående tjänstetid uppnått mer än 3 tjänsteår i beställning med lön i 1:a lönegraden för manskap eller i beställning såsom underofficer av 3:e graden, borde äga i förevarande avseende tillgodoräkna sig högst 9 år av den överskjutande tiden, och vidare borde givetvis underofficer av 3:e graden få tillgodoräkna sig hela sin tjänstetid i beställning med lön i 1:a lönegraden för manskap, allenast med den begränsning, som låge däri, att endast sådan tid finge tillgodoräknas, som i omedelbar följd infallit närmast före befordran till underofficersbeställningen.

Till personal, som efter 1919 års ingång kunde komma att fortfarande kvarstå såsom underofficerskorpraler med avlöning i 1:a lönegraden för manskap, syntes den av de sakkunniga för dylikt manskap föreslagna tillfälliga löneförbättringen böra fortfarande utgå.

Föredragande departementschefen hade biträtt de sakkunnigas förslag i nu återgivna delar, och den i enlighet därmed till riksdagen avlåtna framställningen i ämnet (propositionen nr 362) hade av riksdagen bifallits.

De sakkunniga hava därefter i förevarande utlåtande anfört följande.

Såsom framginge av den lämnade redogörelsen, skulle enligt de beräkningar, som legat till grund för de till 1918 års lagtima riksdag avlåtna framställningarna rörande underofficerars av 3:e graden avlöning, denna komma att, tillfällig löneförbättring inräknat, med omkring 200 kronor överstiga vad som tillkomme underofficerskorpraler (manskap i 1:a lönegraden) med motsvarande antal tjänstår. Det hade emellertid redan då varit uppmärksammat, att i den mån de verkliga värdena av vissa naturaförmåner — beklädnad och portion — för underofficerskorpraler (manskap i 1:a lönegraden) överstege de beräknade värdena, denna personals sammanlagda löneförmåner skulle uppgå till högre belopp än vad beräkningarna angåve, vilket givetvis skulle medföra, att de sammanlagda löneförmånerna för underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden) komme att närma sig till eller överstiga motsvarande förmåner för underofficerare av 3:e graden.

Vid bedömande av de spörsmål, som nu föreläge till de sakkunnigas yttrande, torde man icke böra bortse från att det vid 1918 års lagtima riksdag beslutade överförandet av underofficerskorpraler till en ny underofficersgrad, såsom ock framhållits i den till riksdagen avlåtna framställningen i ämnet (proposition nr 356, sid. 63 o. ff.), varit avsett att för ifrågavarande personal medföra och i verkligheten även medfört väsentliga fördelar av annan natur än som skulle ligga i en förhöjd avlöning, i främsta rummet en tryggad tjänsteställning och säkerställd pensionsrätt. Det kunde till och med sägas, att vid behandlingen av frågan om denna numera genomförda organisationsändring just huvudvikten lades vid dessa andra synpunkter.

Under de förändrade förhållanden, som numera inträtt, torde det emellertid knappast kunna undvikas, att något åtgjordes till förmån för de nyblivna underofficerarna av 3:e graden, om ock den åtgärd, som här kunde ifrågakomma, måste bliva av helt tillfällig natur.

År 1918 beräknades sammanlagda avlöningen för underofficerskorpraler (manskap i 1:a lönegraden) till 1,430 kronor 25 öre, vartill skulle såsom tillfällig löneförbättring komma belopp å resp. 125, 325, 525 och 725 kronor, allt efter antalet tjänstår. I förstnämnda summa, 1,430 kronor 25 öre, inginge beklädnad med ett beräknat värde av 108 kronor och portion (portionersättning) med ett beräknat värde av 255 kronor 50 öre, motsvarande 70 öre för dag.

I remisshandlingarna hade kostnaden för beklädnad upptagits till 17 kronor för månad eller 204 kronor för år, vilket belopp, enligt vad de sakkunniga inhämtat, torde ungefärligen motsvara 1918 års medelpris. Ökningen å denna post kunde sålunda beräknas utgöra 96 kronor för år.

Vad åter beträffade portionersättning (värdet av portion), vore att märka, att enligt reglemente för marinen portionersättning utginge till underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden) med ett belopp, motsvarande fastställt medelpris å portionen, ökat med $\frac{1}{10}$ för tillagningen och utjämnat till närmaste hela öretal. Denna ersättning hade i den bland de remitterade handlingarna förefintliga promemorian av den 12 september 1918 beräknats till 2 kronor 49 öre för dag, vilket belopp, enligt vad de sakkunniga inhämtat, ungefär motsvarade det fastställda medelpriset å portion, med tillägg av 10 % för tillagningen, under senare delen av år 1918, och fördenskull torde kunna i förevarande sammanhang godtagas. Med denna beräkningsgrund borde sålunda i förut återgivna beräkningar rörande underofficerskorpralernas (manskapets i 1:a lönegraden) avlöningsförmåner portionersättningen (värdet å portionen) uppföras med ett årligt belopp av 908 kronor 85 öre i stället för 255 kronor 50 öre, vilket motsvarade en ökning av 653 kronor 35 öre.

Infördes dessa kostnadsökningar, tillhoppa 749 kronor 35 öre, i beräkningarna, skulle avlöningen för *underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden)* komma att uppgå till följande belopp, med förhöjning efter treårsperioder:

ordinarie avlöning	kronor	2,179: 60	2,179: 60	2,179: 60	2,179: 60
löneförbättring	»	125: —	325: —	525: —	725: —
Summa kronor		2,304: 60	2,504: 60	2,704: 60	2,904: 60

För *underofficer av 3:e graden* utgjorde motsvarande belopp:

ordinarie avlöning	kronor	1,744: 30	1,744: 30	1,744: 30	1,744: 30
löneförbättring	»	—	200: —	400: —	600: —
Summa kronor		1,744: 30	1,944: 30	2,144: 30	2,344: 30

Till jämförelse borde här jämväl erinras, att för *underofficer av 2:a graden* (ej maskinist) avlöningen utgjorde:

ordinarie avlöning	kr. 2,153:80	2,153:80	2,153:80	2,153:80	2,153:80
löneförbättring	» 75:—	275:—	475:—	675:—	875:—
Summa	kr. 2,228:80	2,428:80	2,628:80	2,828:80	3,028:80

I enlighet härmed skulle sålunda avlöningen för underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden) ej blott med omkring 560 kronor överstiga den avlöning, som tillkomme underofficer av 3:e graden, utan till och med redan i begynnelsen bliva något högre än den för underofficer av 2:a graden (ej maskinist) bestämda avlöningen, med inräknande även i detta fall av tillfällig löneförbättring.

Den abnorma stegring i underofficerskorpralernas (manskapets i 1:a lönegraden) löneförmåner, som sålunda gäve sig tillkänna, komme emellertid att i viss mån utjämnas genom tillämpning av gällande bestämmelser rörande krigstidstillägg. Härvid torde i främsta rummet böra tagas hänsyn till de bestämmelser, som genom kungörelse den 23 december 1918 (Svensk författningssamling nr 1013) meddelats rörande utbetalande av förskott i avräkning å det krigstidstillägg, som kunde varda befattningshavare i statens tjänst beviljat för år 1919. Enligt dessa bestämmelser skulle sådant förskott i regel utgå med två tredjedelar av de kontanta avlöningsförmånerna, med iakttagande att förskott skulle uppgå till minst 3 kronor 50 öre om dagen; dock att ingen må i förskott å 1919 års krigstidstillägg uppbära tillhoppa mera än avlöningens belopp. Krigstidstillägg beräknades sålunda icke å de naturaförmåner, beklädnad och portion (eller ersättning därför), som utginge till underofficerskorpraler (manskap i 1:a lönegraden); ej heller beräknades krigstidstillägg å sådant manskap tillkommande uppmuntrings-penningar.

Med inräknande av de medgivna förskotten å krigstidstillägg för år 1919 skulle avlöningen för underofficerskorpraler (manskap i 1:a lönegraden) och för underofficerare av 3:e och 2:a graderna år 1919 komma att utgöra:

för underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden):

enligt ovanstående kronor	2,304:60	2,504:60	2,704:60	2,904:60
krigstidstillägg »	1,137:—	1,277:50	1,277:50	1,277:50
Summa	kronor	3,441:60	3,782:10	3,982:10	4,182:10

för underofficer av 3:e graden:

enligt ovanstående	kronor	1,744: 30	1,944: 30	2,144: 30	2,344: 30
krigstidstillägg	»	1,277: 50	1,296: 20	1,429: 53	1,562: 87
Summa kronor		3,021: 80	3,240: 50	3,573: 83	3,907: 17

för underofficer av 2:a graden (ej maskinist):

enl. ovanstående kr.	2,228: 80	2,428: 80	2,628: 80	2,828: 80	3,028: 80
krigstidstillägg... »	1,485: 87	1,619: 20	1,752: 53	1,885: 87	2,019: 20
Summa kr.		3,714: 67	4,048: —	4,381: 33	4,714: 67
				5,048: —	

Vid fullföljande av ifrågavarande jämförelse, såvitt anginge underofficerskorpraler (manskap i 1:a lönegraden) och underofficerare av 3:e graden, borde emellertid beträffande särskilt *flottans* personal tagas i betraktande, att någon portionsersättning icke tillkomme vare sig underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden) eller underofficer av 3:e graden i sådana fall, då portion utginge in natura. Såsom av marinförvaltningen berörts i dess yttrande den 13 december 1918, gällde detta företrädesvis vid sjökommendering, i det att vid sådan kommendering såväl underofficerskorpraler (manskap i 1:a lönegraden) som underofficerare av 3:e graden åtnjöte skeppsportion in natura. Om den årliga tiden för sjökommen-dering, såsom skett i beräkningarna rörande förslagsanslaget till natura- underhåll åt personal vid flottan, såvitt sjömanskåren anginge (jfr 1919 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, sid. 79), antoges utgöra 170 dagar, vore sålunda för denna tid underofficerskorpraler (manskap i 1:a lönegraden) och underofficerare av 3:e graden att i avseende å ifråga- varande förmån anses såsom likställda. Då nu i förestående beräkningar portionsersättning (värdet å portion) inginge för underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden) med 2 kronor 49 öre för dag eller för 170 dagar med 423 kronor 30 öre samt för underofficerare av 3:e graden med 62 öre för dag eller för 170 dagar med 105 kronor 40 öre, torde för vinnande av jämförlighet i beräkningarna dessa belopp böra från- räknas de tal, som i det föregående erhållits såsom angivande vederbö- rande beställningshavares sammanlagda avlöningsförmåner. Efter denna reduktion skulle totalavlöningen, utöver skeppsportion under sjökommen- dering, utgöra:

för underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden)	kronor	3,018: 30	3,358: 80	3,558: 80	3,758: 80
för underofficer av 3:e graden	»	2,916: 40	3,135: 10	3,468: 43	3,801: 77
Skillnad kronor		101: 90	223: 70	90: 37	42: 97

Enligt dessa beräkningar skulle sålunda underofficer av 3:e graden vid flottan under år 1919, i förhållande till vad som skulle tillkomma honom såsom underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden), få vidkännas en inkomstminskning av resp. kronor 101: 90, 223: 70 och 90: 37, allteftersom antalet av hans tjänstår vore mindre än 3, minst 3 och mindre än 6 eller minst 6 och mindre än 9; vore antalet tjänsteår minst 9, skulle han däremot göra en vinst å 42 kronor 97 öre.

Beträffande *kustartilleriets* ifrågavarande personal gällde, att i sådana fall, då portion utginge in natura, någon portionsersättning visserligen icke tillkomme underofficerskorpral (manskap i 1:a lönegraden); däremot ägde underofficer — enär för sådan beställningshavare portion icke inginge i de enligt stat bestämda förmånerna — i dylika fall uppbära sin kontanta avlöning oavkortad. Förmånen av portion till underofficer vid kustartilleriet innebure sålunda en verklig avlöningsförbättring av tillfällig natur.

Å andra sidan torde vid kustartilleriet sådan förläggning eller kommandering, varunder portion in natura utginge till underofficerare, förekomma i vida mindre utsträckning än sjökommandering vid flottan.

De sakkunniga ansåge det önskvärt, att någon tillfällig gottgörelse bereddes sådana underofficerare av 3:e graden vid flottan eller kustartilleriet, som med ingången av år 1919 vunnit befordran från beställning i 1:a lönegraden för manskap och vilka genom denna befordran lidit minskning i sina löneförmåner. I sakens nuvarande läge syntes det emellertid vanskligt att angiva några regler för bestämmande av det belopp, varmed sådan gottgörelse borde i särskilda fall utgå. I den föregående utredningen hade de sakkunniga, vad krigstidstillägget anginge, endast kunnat räkna med de belopp, som enligt därom meddelat beslut skola utbetalas såsom förskott å 1919 års krigstidstillägg, under det att de definitiva bestämmelserna rörande krigstidstillägget för nämnda år givetvis kunde komma att i avsevärd mån skilja sig från de regler, som gällde beträffande förskottet. Vidare hade beräkningen rörande den tid, under vilken vederbörande personal åtnjöte skeppsportion in natura, måst grundas på visst antagande rörande sjökommanderingens längd.

Slutligen vore värdet av här ifrågakommande naturaförmåner (beklädnad och portion) från tid till annan underkastat växling.

Om sålunda de regler, som skulle gälla rörande den ifrågavarande gottgörelsen, borde fotas på mera faktiska grunder, än som för närvarande stode till buds, torde man dock redan nu kunna utgå därifrån, att berörda gottgörelse — för vilken benämningen avlöningsfyllnad syntes mest lämpad — icke i något fall behövde överstiga det av sökandena i promemorian den 15 augusti 1918 angivna beloppet av 225 kronor.

Under nu givna förhållanden ansåge de sakkunniga föreliggande spörsmål kunna lämpligast ordnas så, att hos riksdagen äskades erforderligt anslag att enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelades, användas till beredande av avlöningsfyllnad för år 1919 med högst 225 kronor till varje beställningshavare, varom här kunde vara fråga.

De sakkunniga hade ansett sig kunna uppskatta den för ifrågavarande ändamål erforderliga anslagssumman till i runt tal 60,000 kronor, vilket belopp torde böra såsom förslagsanslag uppföras på tilläggsstat för år 1919.

Huruvida för år 1920 eller tiden därefter någon gottgörelse av omförmälda slag borde beredas vederbörande personal, bleve givetvis beroende på en prövning av de särskilda förhållanden, som framdeles kunde föreligga.

De sakkunniga hemställde sålunda, att till riksdagen måtte avlätas framställning om anvisande på tilläggsstat för år 1919 av ett förslagsanslag å 60,000 kronor att enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelades, användas till beredande av avlöningsfyllnad för år 1919 åt sådana underofficerare av 3:e graden vid flottan eller kustartilleriet, som med ingången av år 1919 vunnit befordran från beställning i 1:a lönegraden för manskap och vilka genom denna befordran lidit minskning i sina löneförmåner, med iakttagande att dylik avlöningsfyllnad icke finge till någon beställningshavare utgå med högre belopp än 225 kronor.

Vad slutligen anginge den gjorda framställningen om utbetalande till underofficer av 3:e graden av visst förskott till anskaffande av beklädnad, anslöte sig de sakkunniga till vad chefen för marinstaben i detta hänseende anført.

*Departements-
chefens
yttrande.*

Vid bedömandet av frågan om underofficerares av 3:e graden avlöningsförmåner torde, såsom de sakkunniga framhållit, icke böra bortses från att det beslutade överförandet av underofficerskorpraler till en ny

underofficersgrad varit avsett att för ifrågavarande personal medföra och i verkligheten även medfört väsentliga fördelar av annan natur än de, som ligga i en *förhöjd* avlöning, i första rummet en tryggad tjänsteställning och säkerställd pensionsrätt. Huru beaktansvärda dessa fördelar än äro, torde man emellertid icke kunna anse dem vara av beskaffenhet att uppväga en *minskning* av avlöningsförmånerna vid överflyttning från beställning i 1:a lönegraden för manskap till underofficer av 3:e graden, något som givetvis ej heller avsetts, då avlöningsförmånerna för dessa underofficerare bestämdes. Fasthellre bestämdes deras avlöningsförmåner så, att dessa under normala prisförhållanden skulle ligga något över avlöningsförmånerna i 1:a lönegraden för manskap. Denna relation har dock blivit helt och hållet rubbad under nuvarande förhållanden, då avlöningsförmånerna för beställningshavare i 1:a lönegraden till följd av det under dyrtiden kraftigt stegrade värdet å dem tillkommande beklädning och portion — vilka förmåner de så gott som undantagslöst utbyta mot kontant ersättning — kommit att, åtminstone beträffande vissa åldersklasser, i betydande grad överstiga de avlöningsförmåner, som utgå till nämnda underofficerare. Jag tillåter mig i detta sammanhang också erinra, hurusom jag, då frågan om inrättandet av omförmälda underofficersgrad föredrogs inför Kungl. Maj:t, framhöll, att de för densamma föreslagna löneförmånerna syntes mig tämligen lågt satta. Jag finner det sålunda synnerligen behjärtansvärt att, såsom chefen för marin-staben och de sakkunniga jämväl tillstyrkt, en tillfällig gottgörelse beredes sådana underofficerare av 3:e graden vid flottan och kustartilleriet, som med ingången av år 1919 vunnit befordran från beställning i 1:a lönegraden för manskap och vilka genom denna befordran komma att under nämnda år lida minskning i sina löneförmåner.

I avseende å denna gottgörelse hava de sakkunniga framhållit, att de regler, som skola gälla rörande densamma, böra fotas på mera faktiska grunder, än som för närvarande stå till buds. De sakkunniga hava emellertid utgått från att gottgörelsen, som enligt deras mening lämpligen bör benämnas avlöningsfyllnad, icke i något fall behöver överstiga det av sökandena i promemorian den 15 augusti 1918 angivna beloppet av 225 kronor och ansett saken kunna lämpligast ordnas så, att hos riksdagen äskas erforderligt anslag att enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, användas till beredande av avlöningsfyllnad för år 1919 med högst 225 kronor till varje beställningshavare, varom här kan vara fråga.

Skillnaden mellan avlöningsförmånerna under år 1919 för underofficerare av 3:e graden och underofficerskorpraler (manskap i 1:a löne-

graden) bliver delvis beroende av de bestämmelser rörande krigstidstillägg för nämnda år, som av riksdagen må komma att beslutas, och kommer i övrigt att röna inverkan såväl av den tid, under vilken vederbörande personal åtnjuter skeppsportion, som ock av det tid efter annan växlande värdet å beklädnad och naturaportion. Då det sålunda icke låter sig göra att redan nu till siffran närmare bestämma den ifrågasatta avlöningsfyllnaden, synes mig det av de sakkunniga framställda förslaget utgöra det lämpligaste sättet för frågans lösning.

Det för ändamålet erforderliga beloppet torde, på sätt de sakkunniga föreslagit, böra beräknas till 60,000 kronor och, med hänsyn till svårigheterna att för närvarande närmare fixera avlöningsfyllnadens storlek, anvisas såsom förslagsanslag.

Huruvida någon avlöningsfyllnad för ifrågavarande befattningshavare kan bliva erforderlig under år 1920 bliver givetvis beroende av de förhållanden, som då komma att föreligga. Frågan om beredande av medel för sådant ändamål torde därför icke nu böra upptagas till prövning, utan, därest så påkallas, underställas 1920 års riksdag.

I fråga om sjöstillägg, skepps-(natura-)portion, mässpenningar och servisbidrag samt beklädnad för underofficerare av 3:e graden har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 13 december 1918 och generalorder den 19 i samma månad meddelat erforderliga bestämmelser i överensstämmelse med chefens för marinstaben i det föregående omförmälda förslag.

Den av underofficerskorpralerna gjorda framställningen om utbetalande till underofficer av 3:e graden av visst förskott till anskaffande av beklädnad har Kungl. Maj:t genom beslut denna dag i enlighet med myndigheternas hemställan lämnat utan bifall.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på tilläggsstat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag av 60,000 kronor, att enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, användas till beredande av avlöningsfyllnad för år 1919 åt sådana underofficerare av 3:e graden vid flottan och kustartilleriet, som med ingången av år 1919 vunnit befordran från beställning i 1:a lönegraden för manskap och vilka genom denna befordran komma att under nämnda år lida minskning i sina löneförmåner, med iakttagande att dylik avlöningsfyllnad icke må till någon beställningshavare utgå med högre belopp än 225 kronor.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämda, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar.

Ur protokollet:

Eric Baad-Heimer.
